

Fenntarthatóság

A DIVATSZABÓ, DIVAT- ÉS JELMEZTERVEZŐ ÁGAZATBAN

FENNTARTHATÓSÁG

A DIVATSZABÓ, DIVAT- ÉS JELMEZTERVEZŐ SZAKMÁBAN

 ZÖLD FÖLD
program

2023

Jelen tananyag megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, valamint a Magyar Divat & Design Ügynökség NZRT. támogatta.

Szerzők: Dobos Emese és Szentesi Réka

Ágazati szakmai lektor: Adamek Alma

Fenntarthatósági szakmai lektorok: Ütőné Visi Judit, Varga Attila

Pedagógiai szakértők: Demeter József és Papp Ágnes

Alkotószerkesztő: Papp Ágnes

Olvasószerkesztő: Zsámboki Péter

Grafika: Szűcs Édua

Fedélterv, tipográfia, tördelés: Berecz András

A Zöld Föld pedagógiai program vezető szakértői:

Projektvezető: Matolcsy Miklós

Szakmai vezetők: Czippán Katalin és Ütőné Visi Judit

Pedagógiai vezetők: Demeter József és Papp Ágnes

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

NEMZETI
SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI
HIVATAL

Alapértékek
Nonprofit Kft.

HFDA

EST 2018

A természet, a társadalmi és gazdasági környezet egyensúlya

A fenntarthatóság nem képzelhető el a környezeti, a társadalmi és a gazdasági területek működésének egyensúlya nélkül. Ez azt jelenti, hogy egyik terület fejlesztése sem nélkülözheti a másik két alrendszer szempontjait.

A világunk akkor marad fenntartható, ha a környezet eltartókéességének megőrzése, a gazdaságosság és a társadalmi igazságosság egyaránt megvalósul.

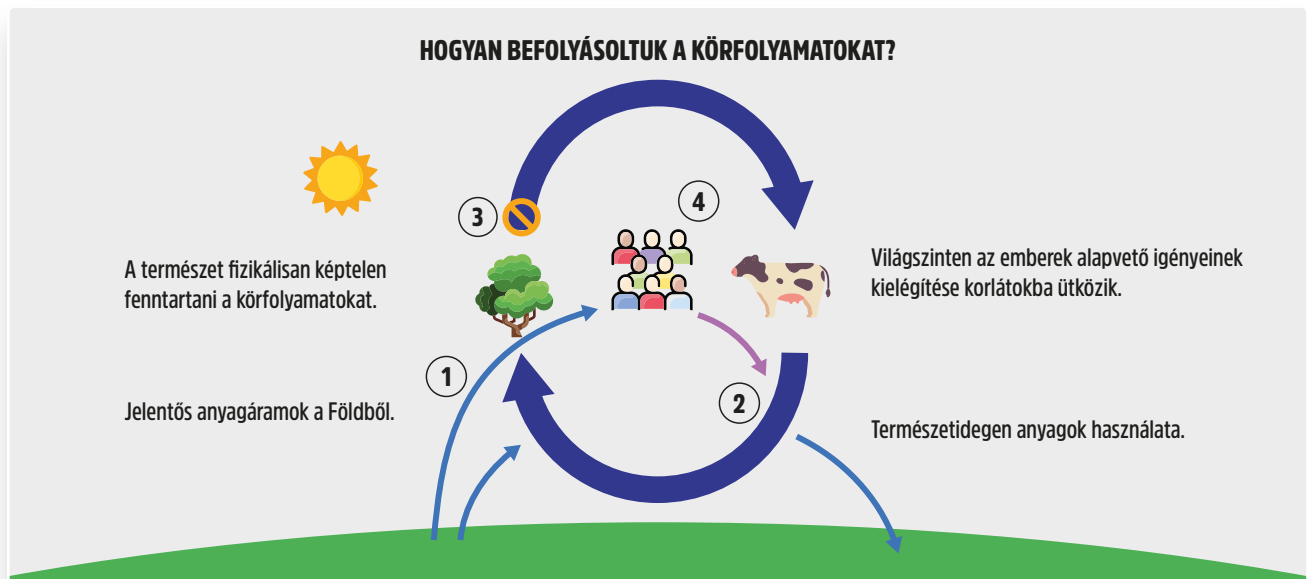

TUJTAD?

Rendszergondolkodó

Az üzleti érdekek gyakran okoznak környezeti vagy szociális problémákat. A műanyag csomagolás például egy cég nyeresége szempontjából előnyös lehet, de amikor a szemétkukába vagy netán a természetbe, az élővízbe kerül, súlyos környezeti károkat okozhat, ahogyan az olcsó munkaerő is növeli a gazdasági hasznot, ugyanakkor szegénységben tartja a munkavállalókat, és sokszor rab- szolga- vagy gyerekmunkához vezet.

👉 HOGYAN HASZNÁLJUK TÚL AZ ERŐFORRÁSOKAT?

Több anyagot veszünk ki a rendszerből, mint amennyit hozzáadunk – főleg a kimerülő erőforrásokból. Rövid idő alatt rengeteg olyan anyagot engedünk a bioszférába, amely évmilliárdokig hozzáférhetetlen volt. Ezek az anyagok vagy közvetlenül ártalmasak az élő rendszerre, vagy az életkörülményeket változtatják meg

Több hulladékot termelünk, mint amennyit a természet be tud fogadni, ártalmatlanítani tud, ezért a szennyezések felhalmozódnak a hulladéklerakókban, a talajban, a tengerekben, a levegőben és az élő szervezetekben. A szennyezések fizikailag gátolják a természet körfolyamatait, regeneráló és regenerálódó képességét.

➤ CÉLOK, SZEMPONTOK, JAVASLATOK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ

A környezeti, gazdasági, társadalmi feladatok többszörösen összefüggenek egymással. A következőkben a termelés, a szolgáltatások, a gazdasági tevékenység néhány kiemelt környezeti és társadalmi vonatkozását vizsgáljuk meg.

Szakemberként mindig figyelembe kell venni, hogy a szakmai munka milyen hatással lesz a szűkebb és tágabb társadalmi-gazdasági, természeti és az ember alkotta környezetre. Igyekeznünk kell a lehető legkisebb kárt okozni, a lehető legjobb megoldásokat megtalálni.

A fenntarthatóság feltétele:

1.

- a természeti erőforrások hatékony és bölcs használata,
- a hulladékképződés lehető legalacsonyabb szinten tartása.

Bölcs és hatékony, ha megújuló erőforrásokat használunk, és a felhasznált anyagokat a lehető legtovább bent tartjuk a termelés, előállítás, használat, újrahasználat, újrahasznosítás körforgásában.

AZ ERŐFORRÁSOK CSOPORTOSÍTÁSA MEGÚJULÁS SZERINT

Erőforrások	A megújuláshoz szükséges idő	Ökológiai források	Energiahordozók
Megújuló	Vagy korlátlan mennyiségben áll rendelkezésre, vagy hónapok alatt magától, esetleg ember által irányítható módon megújul.	Mezőgazdasági termékek	Napenergia, szélenergia, vízenergia, bioüzemanyagok
Korlátozottan megújuló/ kimeríthető	1-200 év között emberi beavatkozás nélkül megújul, nem megfelelő használatnál kimeríthető.	Hal- és vadállomány, erdő, gyeplő, ivóvizek, felszín alatti vizek, talaj	Geotermális és vízenergia, bioüzemanyagok
Kimerülő	Korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre, 200 évnél több idő alatt keletkezik.		Olaj, földgáz, szén, hasadó anyagok

Forrás: Szlávik János: Fenntartható gazdálkodás (2013) Complex. felhasználásával

2. A fenntarthatóság feltétele:
a szennyezés mértéke ne haladja meg a természeti rendszerek vagy az ember egészségét károsító szintet.

- Meg kell előzni – amennyire csak lehetséges – a hulladék- és a szennyezésképződést.
- A lehető legkisebb környezetszennyezéssel előállított, és/vagy biológiailag lebomló alapanyagokat, kezelőanyagokat kell választani.
- Olyan technológiára van szükség, amely során minimalizálni lehet a keletkező hulladékot, a kiáramló anyagokat és az energiafelhasználást.
- A keletkező hulladékot megfelelően kell kezelni: a veszélyeseket a veszélyesanyag-tárolóba, az újrahasznosíthatókat a szelektív gyűjtőbe, a lebomlókat az összetétel szerint háztáji vagy ipari komposztálóba kell elhelyezni.

A gazdálkodásban olyan szemléletváltás szükséges, amely a „kevesebből hatékonyan többet” stratégiát valósítja meg. A körkörös gazdálkodás tehát úgy kíván gazdasági növekedést elérni, hogy

- a felhasznált erőforrások mértéke csökken,
- a környezetterhelés mértéke minimalizálódik,
- a hulladékképződés akár teljesen megszűnik,
- a károsanyag-kibocsátás csökken,
- az újrahasznosítás pedig a termelési lánc lehető legtöbb pontján érvényesül.

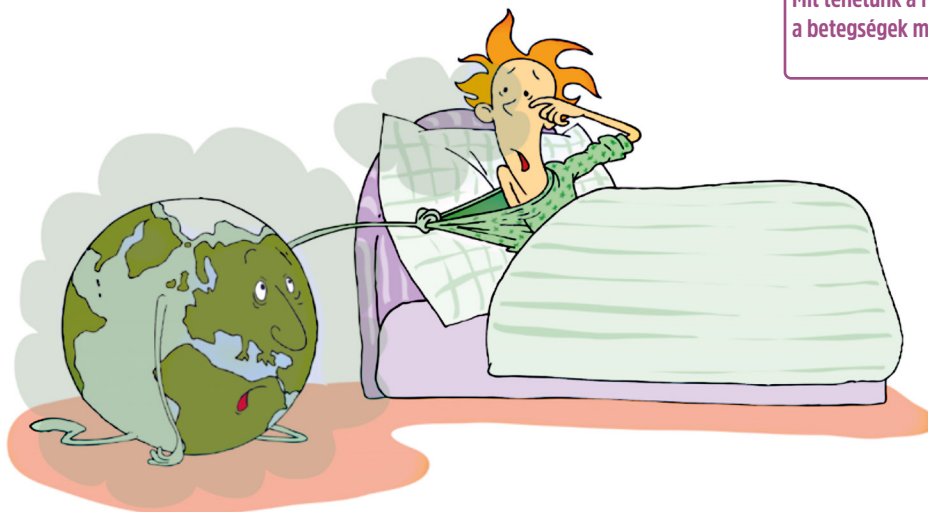
3. A fenntarthatóság feltétele:
Az emberek egészségének megőrzése érdekében az egészségügyi szolgáltatásoknak – a betegek megfelelő ellátása mellett – a megelőzésre is hangsúlyt kell helyezniük.

- Megelőzés például:
 - a megelőző szűrővizsgálatok,
 - a tömegsportokban való részvétel,
 - a helyes táplálkozás, testi-lelki karbantartást támogató tevékenységek, életmód-programok.
- Be kell tartani a munkaegészségügyi, környezet-egészségügyi előírásokat.
- Igénybe kell venni, vállalkozóként pedig ösztönözni kell a megelőzési programokban való részvételt.

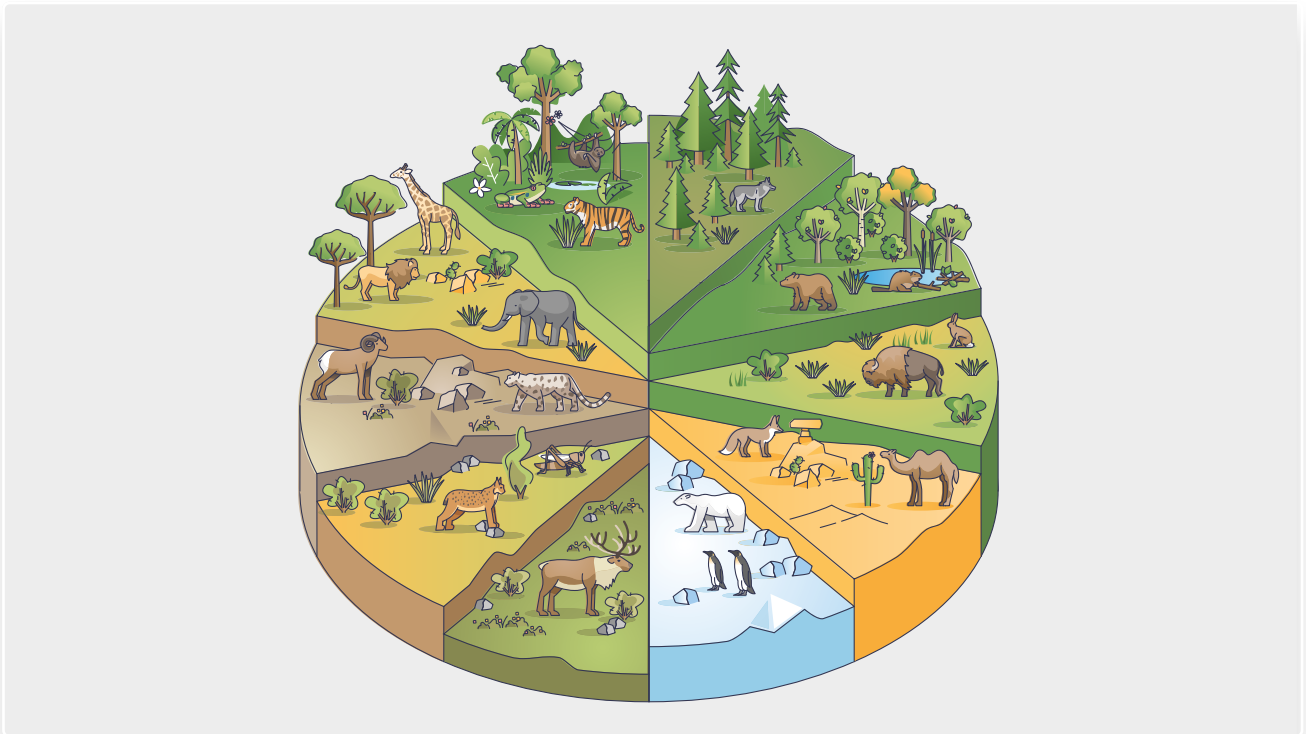

ÖTLETELJ!

Mit tehetünk a fentiekén kívül a betegségek megelőzése érdekében?

4. A fenntarthatóság feltétele:
az ökológiai rendszerek, a természet sokféleségének, a biodiverzitásnak a megőrzése.

A biológiai sokféleség, más néven a biodiverzitás az élet fenntartásának feltétele. Ahol rovarok vannak, ott megjelennek a rovarvők is, tehát minden élőlénynek megvan a maga szerepe a természetes egyensúly fenntartásában. Bármilyen állatról, növényről, gombáról vagy akár baktériumról beszélünk, a fajok különböző kapcsolódásokat, alá-, fölé- és mellérendeltségi szerveződéseket hoznak létre, így épül az ökológiai rendszer, az ökoszisztéma.

Ökoszisztéma-szolgáltatásnak azt a hasznot nevezzük, amelyet az ökológiai rendszer az emberek számára nyújt.

Például ilyenek:

- a tiszta levegő,
- az ivóvíz,
- az ehető élelmiszerek,
- a nyersanyagok,
- a rekreáció,
- a szén-dioxid elnyelése,
- a hőmérséklet-kiegyenlítés.

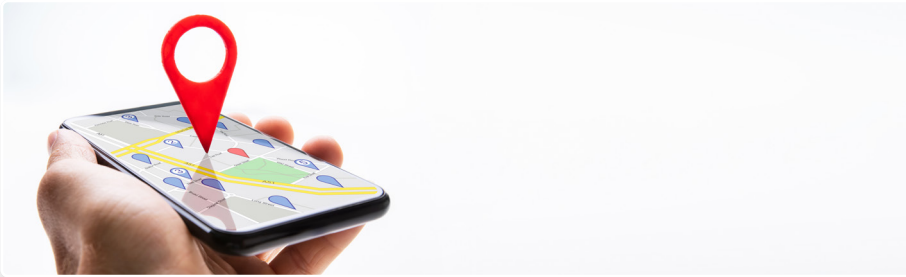
Ez a fogalom összekapcsolja a természetet a társadalommal, különösen a jólléttel és a gazdasággal. Sajnos az ökoszisztémák állapota egyre inkább romlik, ezért sok olyan szolgáltatás is veszélybe kerül vagy megszűnik, amelynek helyettesítése költséges vagy megoldhatatlan.

A méhek pusztulásával például elmarad a növények beporzása, nem lesz termés, és nem lesz a növény fennmaradását szolgáló mag sem.

A mezőgazdasági termelés, az erdőművelés közvetlen hatással van az ökológiai rendszerek nagyságára és azok biológiai sokféleségére, de a közlekedési útvonalak, a telephelyek, épületek kialakítása, a bányaművelés helyszíne és módja is hozzájárul a diverzitás növeléséhez vagy csökkentéséhez. Közvetett módon pedig az alapanyag, a technológia megválasztása, valamint a szennyezések, a hulladékelhelyezés, a vízfelhasználás mind-mind befolyásolja az ökológiai rendszerek állapotát.

**5. A fenntarthatóság feltétele:
a közösség igényeinek – lehetőségek szerinti – helybeni kiszolgálása.**

TUJTAD?

Rendszergondolkodó

A messziről jött árunak nagy az ökológiai lábnyoma, hiszen a szállítás környezetterhelő, és nem ismerjük az előállítás körülményeit sem. A hosszú szállítás biztonsági igénye megnövelheti a csomagolás mennyiségét, az élelmiszereket sokszor vegyszeresen kell kezelni hogy fogyasztható állapotban érkezzenek meg, illetve a szállítás miatt magasabb lehet a veszteség is.

Azt is érdemes azonban megjegyezni, hogy előfordulhat, hogy egy helyben megtermelt, de hónapokig mélyhűtött terméknek nagyobb lesz az ökológiai lábnyoma, mint egy pár napos, ám kicsit távolabbról szállított frissnek. Ezért a problémákat és a megoldás következményeit mindig több szempontból érdemes megvizsgálni.

Gondold át, ha készíteni, eladni vagy venni akarsz valamit!

Részesítsd előnyben a közelről származó alapanyagokat, környezetkímélő technológiákkal előállított, illetve környezetbarát termékeket! A termék akkor környezetbarát, ha a teljes életútja az.

- van rajta ökocímke és/vagy
- a termelőt segítő méltányos kereskedelemből származik és/vagy
- nincs becsomagolva, illetve kevés rajta a csomagolóanyag vagy a csomagolása újrahasznosítható.

Ha vállalkozol, mérd fel a helyi kínálatot, és ismerd meg a helyi igényeket, majd vedd figyelembe őket a döntéseidnél! Ez különösen hasznos lehet a vidéki vendéglátásban, turizmusban, ahol a vendégek az ellátással együtt ízelítőt kaphatnak a helyi szokásokból, egyben hozzájárulnak a helyi termelők bevételeihez, a közösség fennmaradásához is.

Figyelj a lehető legrövidebb szállítással megközelíthető célcsoportokra, és érvelj a tudatos választás jelentősége mellett! Így nemcsak terméket adsz el, hanem a fenntarthatósághoz való hozzájárulás jó érzését is.

A szállítási, vásárlási feladatok megtervezése során is optimalizáld a szállításból eredő környezetterhelést! Ezzel energiát és pénzt is megtakaríthatsz.

Egy termék akkor lesz környezetbarát, ha teljes életútja az.

6.

A fenntarthatóság feltétele:

- a jó minőségű élelmiszerhez,
- a tiszta ivóvízhez, levegőhöz,
- az egészséges környezethez való igazságos hozzáférhetőség.

Ehhez a feladathoz csaknem minden szakma hozzá tud járulni:

- a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozók, a vendéglátás és a kereskedők az élelmiszer-ellátáshoz, az élelmiszer-biztonsághoz;
- az építőipar, a faipar például az épületek, a bútorok minőségével, valamint a felhasznált anyagok egészséget is figyelembe vevő megválasztásával; de
- a szépszépek, a divatipar is, és még sorolhatnánk a károsanyag kibocsátásáért vagy annak csökkentéséért felelős szakmákat.

7.

A fenntarthatóság feltétele:

- Lakóhelytől és származástól független tanulási lehetőség és
- lehetőség a képességeknél, tudásnak, a szükségleteknek megfelelő, tisztességes fizetésért végzett munkához.
- A közösségért tett erőfeszítések elismerése, támogatása.

Valamennyi szakma gyakorlása közben vannak újabb és újabb eljárások, innovációk, jogszabályok, jó példák. A tájékozódás, élethosszig tartó tanulás nemcsak lehetőség, hanem a környezetünk, saját magunk és a jövő generációk iránti felelősség is.

Ki tudja, mit hoz a jövő? Lehetsz munkaadó vagy munkavállaló is.

Munkaadóként törekedj arra, hogy tisztességes jövedelmet biztosíts a munkatársaknak, munkavállalóként pedig csak olyan cégnek dolgozz, ahol méltányosan bánnak az alkalmazottakkal! Az erőfeszítéseinek, képzettségének megfelelő anyagi juttatásban részesülő, egzisztenciális gondoktól mentes munkavállaló jobban teljesít, kevesebb alkolommal beteg, mint alulértékelt társai.

Az anyagi elismerés mellett nagy szükség van arra is, hogy tiszteletünket, elismerésünket is kifejezzük az arra érdemeseknek. És itt meg kell említenünk azokat, akik anyagi ellenszolgáltatás nélkül önkéntes tevékenységet végeznek, segítenek a rászorulókon. Te is kereshetsz ilyen lehetőségeket! Jó érzés tudni, hogy tettél valamit azért, hogy jobb legyen a világ.

TUDDAD?

Az Európai Unió Alapjogi Chartája a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel lehetőségét rendeli el valamennyi európai polgár számára. Magyarországon a tankötelezettség 16 éves korig tart.

A fenntarthatóság feltétele:**8.**

- *A társadalom minden tagjának joga és lehetősége közreműködni az őt érintő döntésekben.*

Ehhez persze az is kell, hogy a lehetőségekkel tudj élni! Ismerd meg a jogaidat és kötelességeidet is!

9.**A fenntarthatóság feltétele:**

Mindenki rendelkezzen

- *a kultúrához való hozzájutás,*
- *a pihenés,*
- *a kikapcsolódás lehetőségeivel.*

A kultúrához való hozzáférés, a pihenés, a kikapcsolódás és a rekreáció az egészségmegőrzés fontos eszköze. A kikapcsolódás mindenkinek mást jelent, azt azonban kutatások bizonyítják, hogy a természetben eltöltött idő pozitív hatással van az ember egészségére, kreativitására, tanulási és munkateljesítményére. Magyarországon viszonylag könnyen elérhető és olcsó kikapcsolódást biztosítanak az erdei tanösvények, tornapályák, kerékpárutak. A kikapcsolódáshoz szabadidőre, a lehetőségek ismeretére, a hosszabb nyaralásokhoz anyagi forrásokra van szükség. Feltöltődés, pihenés híján az emberek kiégnek, megbetegszenek, így munkaerőként sem tudnak megfelelően helytállni. Egészséges környezetet és jövőt csak egészséges emberek tudnak építeni, ezért fontos eleme a fenntarthatóságnak az egészségmegőrzés.

10.

A fenntarthatóság feltétele:

- *Óvjuk meg a helyi sajátosságokat és értékeket!*
- *Vigyázzunk a kulturális sokféleségre!*

Ez nem csupán a fenntarthatóságot segíti, de a hasznára lehet az adott térségben működő vállalkozásoknak is. A helyi szokások, értékek, ismerete egyben azt is elősegíti, hogy az adott lakóhelyen élők felelősnek érezzék magukat és tegyenek is a településük jövőjéért. Így lesz egy lakóhely élhető az ott lakóknak, a természetnek és a helyi gazdaságoknak egyaránt.

Találd ki!

1. Gondold át, hogy a saját szakmádban – iskolás éveidben és a végzés után – hogyan tudnád alkalmazni, beépíteni a felsorolt javaslatokat!
2. Gyűjts további célokat, feladatokat a fenntarthatóság érdekében! Minden esetben vedd számba azok környezeti, társadalmi és gazdasági hatását, következményeit is!

Az internet teremtette információnyomás, a reklámözön felpörgeti az emberek fogyasztási igényeit, illetve tömegeket sarkall arra, hogy egy jobb élet reményében más országokban keressék a boldogulást. Bolygónk erőforrásai azonban végesek, ezért elengedhetetlen, hogy úgy tervezzük az életünket, munkánkat, szabadidőnket, hogy a lehető legkisebbre csökkentjük ökológiai lábnyomunkat. Egy erőteljesen növekvő népesség élelmiszer-, fogyasztási igényeit csak úgy tudjuk kielégíteni, ha alapvetően megváltoztatjuk a termelési, szállítási, életvitelbeli, fogyasztási szokásainkat.

TUJTAD?

A népességrobbanás következményei

A népesség rohamos növekedését jól szemlélteti, hogy 130 év kellett ahhoz, hogy 1 milliárdról 2 milliárdra nőjön az emberiség létszáma, ám amikor 1999-ben elértük a 6 milliárdot, onnan mindössze 12 év telt el, míg 7 milliárdan lettünk. 2022-ben pedig átléptük a 8 milliárdos lélekszámot.

A távoli országokban történő népességrobbanást nem lehet egyénileg megoldani. Főleg nem egy olyan országban, ahol a munkaképes lakosság létszámának csökkenése komoly gazdasági, társadalmi kihívások elé állítja az ország egészét, többek között a szociális ellátások (nyugdíj, egészségügy, iskoláztatás) biztosítása terén is. Azt is könnyen beláthatjuk, hogy ha a Föld véges erőforrásain egyre több ember osztozik, akkor egy emberre egyre kevesebb jut. A szűkebb erőforrásokért való küzdelem azok túlnyomó részéhez, nyersanyag- és élelmiszerhiányhoz, az egyenlőtlen hozzáférés pedig háborúhoz, társadalmi válságokhoz vezethet.

Hogyan csökkenthető az ökológiai lábnyom?

Az ökológiai lábnyom annak a területnek a nagyságát jelenti, amely ahhoz kell, hogy

- az összes felhasznált erőforrást előállítsa és a keletkezett hulladékot ártalmatlanítsa.
- Az ökológiai lábnyom annak az erdőterületnek a nagysága, amely a felhasznált energia szén-dioxid egyenértékét elnyeli.

Az ökológiai lábnyom számítható egyénileg, egy családra, egy rendezvény résztvevőire, és egy adott ország vagy a Föld egy lakosára átlagosan.

Gondolkozzunk közösen, hogy mit lehet tenni!

A megoldáskereséshez segítséget nyújthat Herman Daly, korunk ismert közgazdászának hajóhasonlata:

A hajó (Föld) biztonságos közlekedéséhez két dolog szükséges:

1. hogy ne rakjanak rá a merülési vonal által megengedettnél nagyobb terhet (eltartóképesség) és
2. a terhet megfelelően osszák el a fedélzeten.

A teher súlyának – a gazdaság és a természet méreteinek – összehasonlításához elsősorban a globális viszonyokat kell figyelni, míg az erőforrások hatékony elosztásához piaci, fogyasztói, termelési mintákat kell vizsgálni és megváltoztatni.

Jelenleg a globálisan egy főre eső ökológiai lábnyomunk 30 százalékkal nagyobb, mint amit a természet hosszú távon fenn tud tartani.

Az ökológiai lábnyom csökkenthető

- a károsanyag-kibocsátó közlekedés visszaszorításával, a tömegközlekedés szerepének növelésével,
- a takarékos és hatékony energiahasználattal,
- az ökoépítészet szempontjainak szélesebb körű alkalmazásával,
- a megújuló energiaforrások alkalmazásával,
- a víztakarékossággal,
- a hulladékképződés csökkentésével,
- egészséges és környezetbarát élelmiszerek termelésével és fogyasztásával.

Ha ezek a feltételek nem állnak rendelkezésre, a hajó igazából és képletesen is felborul.

MOST TE JÖSSZ!

Folytasd a felsorolást, mi segíthet még az ökológiai lábnyom csökkentésében!

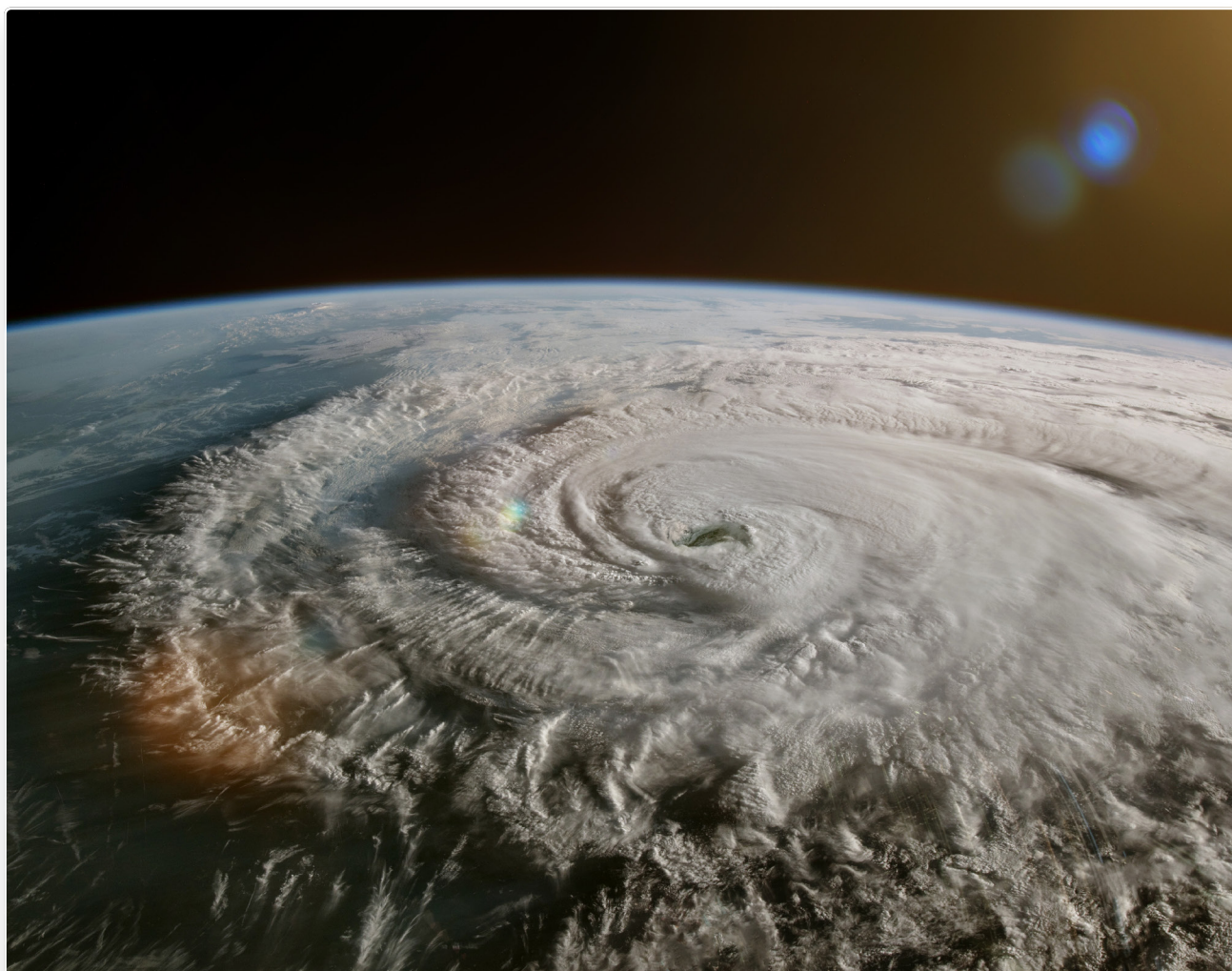
Klímaváltozás

„Bezzeg az én időmben voltak rendes évszakok! Ha láttátok volna 1987-ben azt a nagy havat, ami szinte az egész ország életét megbénította!” – hallhatjuk szüleinktől, nagyszüleinktől. A hírekben látjuk, halljuk a váratlan villámárvizeket, szárazság miatti éhínségeket, hogy éghajlatunk, az időjárás megváltozott, mert globális felmelegedés, klímaváltozás van. Mit is jelent ez?

A légkörben jelen lévő üvegházhatású gázok (vízgőz, szén-dioxid, metán, dinitrogén-oxid) hatására a Napból érkező, földfelszínt felmelegítő és onnan visszaverődő sugárzás nem tud visszajutni a világűrbe, így a földi légkör felmelegedését okozza. Az üvegházhatás a légkör természetes jelensége, amely nélkül nem lenne földi élet. Fokozatos felerősödése – az üvegházhatású gázok arányának növekedése miatt – azonban már veszélyezteti a légköri folyamatok egyensúlyát, és globális klímaváltozáshoz vezet.

A felerősödéshez nagymértékben hozzájárul az emberi tevékenység, a növekvő termelés és fogyasztás, a közlekedési-szállítási szokások átalakulása, valamint a tájhasználat megváltozása (a zöld felületek és beépített területek arányának romlása, a mezőgazdasági termelési módok átalakulása, az erdőborítottság és a biológiai sokféleség globális mértékű csökkenése). A következmények pedig számos területen tapasztalhatók: szélsőséges vízjárás, a természetes növénytakaró, illetve az emberek, állatok életfeltételeinek változása.

Sokat kell tennünk azért, hogy a globális felmelegedést lassítsuk, illetve megállítsuk, és alkalmazkodjunk a megváltozott körülményekhez úgy, hogy közben csökkentsük ökológiai lábnyomunkat, törekedjünk a természet és a társadalom törekény egyensúlyának helyreállítására.

➤ DIVAT ÉS KÖRNYEZET

Mi az, hogy divat?

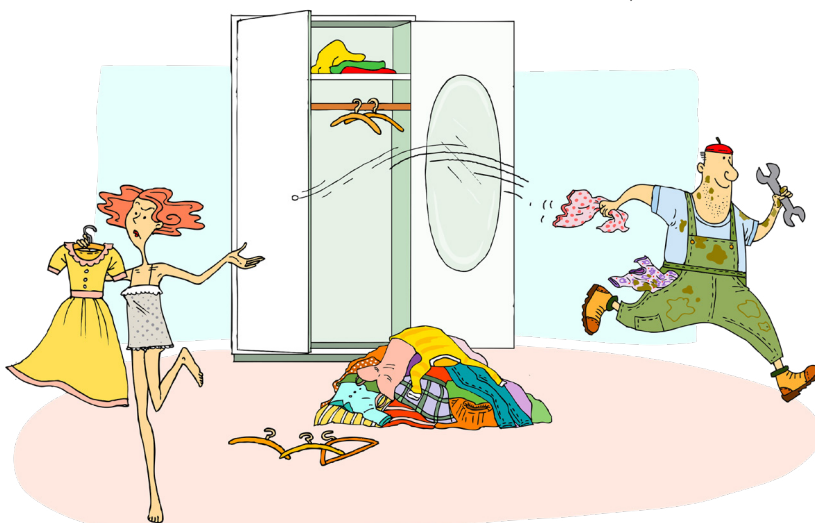

A DIVAT ÉS A KORSZELLEML

A divat a korszellemnek – azaz az emberek adott időszakban való gondolkodásának, vágyainak, eszményeinek – egyik kifejezője. Többek között hatással van rá az adott korszak kultúrája, művészete, egyáltalán az emberek mindennapjai, törekvései, lehetőségei.

DIVAT, GAZDASÁG, FAST FASHION

A divatipar gazdaságunk egyik hatalmas mozgatóerője. Hiszen folyton változik, szezonról szezonra új trendek születnek, amelyek hatására új színek, minták és formák alkotják a trendet. A divatcégeknek pedig, ha lépést akarnak tartani a piac diktálta tempóval, és nem szeretnék elveszíteni vásárlóikat, hihetetlen rugalmassággal kell alkalmazkodniuk. A piac diktálta tempó pedig igen gyors, nem véletlenül hívják a legsikeresebb márkákat fast fashion (értsd: gyors divat) márkáknak.

Végfelhasználás

ÜZLET VAGY KÖRNYEZET? ÜZLET ÉS KÖRNYEZET!

A fast fashion ugyanakkor nem egy márkatípust jelöl, sokkal inkább egy üzleti modellt jelent, amelynek lényege, hogy minél rövidebb idő alatt, minél olcsóbban, minél több termék kerüljön legyártásra és eladásra. Ez a modell üzleti szempontból rendkívül jól működik, ugyanakkor óriási környezetkárosítás és komoly társadalmi problémák is jellemzik az iparágat. A hatalmas túltermelés és túlfogyasztás miatt a textil-és ruházati ipar az egyik legszennyezőbb iparág a világon. Emiatt elengedhetetlen, hogy minden olyan szakma, amely a ruházati iparhoz köthető tisztában legyen annak környezeti-és társadalmi hatásaival, valamint azzal, hogy hogyan lehet a lehető legfentarthatóbbá tenni a szakmai munkát.

A vilá piacot uráló márkák fast fashion üzleti modell alapján működnek, aminek eredményeképpen rendkívüli túltermelés és túlfogyasztás jellemzi az iparágat. Az ágazat egy nagyon összetett ellátási lánc mentén működik, amely igen sokféle terméket állít elő.

1. Mondj néhány példát a Magyarországon is kapható fast fashion márkákra!
2. Szerinted mit jelent a túltermelés, és mint jelent a túlfogyasztás?

MOST TE JÖSSZ!

Megy a szemétkbe

Évente globálisan körülbelül 100 milliárd ruhadarabot gyártanak. Ez azt jelenti, hogy a Föld minden egyes lakója évente 13-14 új ruhadarabot kaphatna, ugyanakkor ezeknek a ruháknak a nagy része rövid időn belül a szemétkétketében vagy a szemétktelepen landol. Micsoda pazarlás! Az el nem adott kollekciók jelentős része, de a fogyasztók által tömegével feleslegesen megvásárolt és kidobott termékek is – a statisztikák szerint – egy éven belül a szemétktelepen, vagy a szemétkétketében kötnek ki.

Ruhák egy szemétklerakón
Alicante tartományban

ELDOBHATÓ DIVAT

Az eldobható divat azt a megváltozott fogyasztói magatartást jelöli, amely fontosabbnak tartja a mennyiséget a minőségénél, sokszor és sokat vásárol olcsón, és hamar eldobja a ruhát. A divat mint jelenség egyik jellemzője a termékek relatíve rövid életciklusa, hiszen az tartja körforgásban az iparágat, hogy gyorsan és gyakran változnak a trendek.

Két okból válunk meg gyorsan a ruháinkról:

fizikai elévülés: a fast fashion jellemzően silány minőségű termékeket hoz létre, azokba eleve kódolva van a rövid életciklus, hamar tönkremennek;

morális kopás: a divattrendek gyors változása miatt egy-egy darab hamar kimegy a divatból.

Csak Magyarországon évente 30-50 tonna textilhulladék keletkezik! Ebbe beletartozik a ruhagyártás során keletkezett szabászati hulladék és a lakosság által a szemétkosárba dobott ruhanemű is.

TUJTAD?

1. Számold ki, hogy hány póló, farmernadrág, vagy melegítőfelső ad ki 30 tonnát!
2. Járj utána, hogy hol van a hozzátok legközelebb eső textilhulladékgyűjtő lehetőség!
3. Az internet segítségével járj utána a chilei Atacama sivatagban található, ruhatemetőnek is hívott ruhaszemét-hegyek történetének!
4. Hány cikket találsz a témában?
5. Évente hány tonna ruhaszemét kerül ebbe a sivatagba?
6. Honnan kerül az Atacama sivatagba a rengeteg ruhaszemét?
7. Keresz videót a témában!

MOST TE JÖSSZ!

ÉGETNEK, ÉGHETÜNK

A márkáknak nem éri meg elraktározni a nagy mennyiségű ruhát, a raktározásnál sokkal olcsóbb azok elégetése. Valamint fontos szempont számukra az is, hogy folyamatosan újdonsággal lássák el a vásárlókat, így a régebbi kollekciók darabjait már nem adják el, az számukra üzletkárosodást jelenthet.

A fast fashion modellje ezáltal nem csak a ruhákhoz felhasznált textíliát pazarolja, hanem az azokhoz szükséges nyersanyagot, a nyersanyagok előállításához szükséges energiát (például a gyapottermesztéshez szükséges vizet), valamint a ruhadarabok előállításához, szállításhoz szükséges energiát is. Ezen túlmenően a textília elégetésével tovább károsítjuk a környezetet, a szemétkosárba kerülésével pedig olyan mennyiségű hulladékot halmozunk fel, amibe lassan belefulladunk.

Mi értelme van ennyi ruhát legyártani, ha pontosan tudjuk, hogy egy jelentős része a szeméttetőben vagy a szeméttelepen landol és további környezeti gondot fog okozni? Mert a fast fashion igen nagy nyereséget hoz. Egy divatcég minél nagyobb mennyiségű ruhadarabot rendel meg a gyártótól, annál olcsóbb az előállítási költsége.

Fast fashion és a munkakörnyezet

A fast fashion üzleti modellje társadalmi problémákat is felvet. A gyártást ugyanis a Távol-Kelet országaiba telepítették, mert itt olcsóbb a munkaerő, ráadásul a munkakörülményekre vonatkozó szabályozások sem olyan szigorúak mint Európában. Az olcsó munkaerőnek és a tömegtermelésnek köszönhetően ezek a márkák alacsonyan tudják tartani az árakat, ezáltal széles vásárlói réteget képesek megcélozni. Azonban az olcsó divatnak is megvan az ára: sok gyárban nem megfelelő munkakörülmények között és nem élhető fizetésért dolgoznak az emberek, amely komoly társadalmi kérdéseket vet fel.

Gondolkozz hosszú távon!

Látható, hogy a divatipar fenntarthatóbbá tétele – az összetettsége és a rövid távú üzleti érdekek miatt – nehéz feladat, de nem lehetetlen, mi több, valamennyiünk feladata, felelőssége. Szakmai munkád során – és persze azon túl is – termelj kevesebb hulladékot, csökkentsd az energia- és a vízfelhasználást, ne szennyezd a talajt, a vizeket és a levegőt, segítsd a rászorulókat, vagyis tartsd be a fenntartható működés alapelveit. Gondolkozz hosszú távon!

SLOW FASHION

A slow fashion, azaz a lassú divat egy olyan mozgalom, amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy lelassítsa a divatipar termelési tempóját, valamint a fogyasztókat is megfontoltabb, tudatosabb vásárlásra ösztönözze.

Fő üzenetei:

- Vásárolj kevesebbet!
- Gondold meg alaposan, mit veszel!
- Vigyázz a holmidra, őrizd meg, amíg lehet!

A slow fashion mozgalom számos olyan módszert hirdet, amely a szakmában alkalmazható.

Recycle - hasznosítsd újra!

A recycling fogalma olyan módszert jelöl, amikor a hulladékot anyagukban hasznosítják újra.

Újrahasznosításnak nevezzük azt is, amikor egy elavult, kidobásra szánt terméket újra alapanyagra bontják és más területen hasznosítják.

Ilyen például a textil újrahasznosítás egyik formája, amikor a textilhulladékot (például ruhát) ledarálják és ipari tömítőanyagokat, esetleg rongyokat, szigetelőanyagokat készítenek belőle. Amikor egy termékből egy alacsonyabb színvonalú terméket hozunk létre újrahasznosítási technikával, azt **downcyclingnek** nevezzük.

Az **upcycling** technikája pedig azt jelenti, amikor adott termékből egy magasabb színvonalú terméket hozunk létre, valamit, ami értéktobblettel bír. Jó példa az upcycling módszerére az óceáni hulladék műanyagból gyártott fürdőruha.

A **körkörös gazdasági modellben** az újrahasznosítás lényege, hogy eleve olyan alapanyagokkal dolgozunk, amelyek könnyen újrahasznosíthatóak, amikor az adott termékre már nincsen szükség.

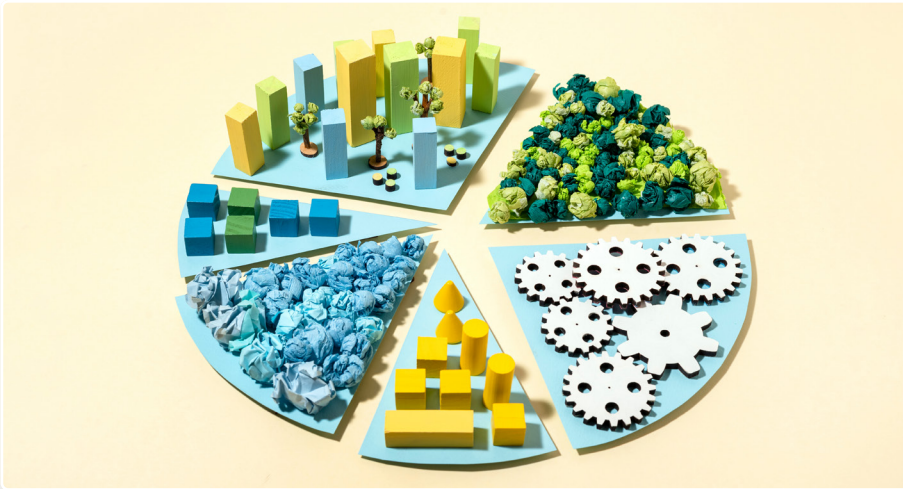
MOST TE JÖSSZ!

1. Gyűjts össze otthon és az ismerősök-nél olyan ruhákat, amelyeket már nem használnak!
2. Vizsgáld meg, hogy milyen új ruhák hozhatók létre ezekből! Készíts el egy mintát!

Kerti bútor újrahasznosított anyagból

TERMÉKÉLETÚT, TELJES ÉLETCIKLUS

Egy divattermék – legyen az ruhadarab, cipő, vagy bármilyen kiegészítő – hosszú utat tesz meg a tervezőasztaltól a vásárlóig. Itt pedig nem is ér véget a termékéletút: egy ruhadarab vagy kiegészítő környezetre és társadalomra gyakorolt hatását az is befolyásolja, a megvásárlása után mennyi ideig és hogyan is viselik, kezelik, valamint, hogy mi történik ezzel azután, hogy már nem használják.

AZ ELLÁTÁSI LÁNC

Egy terméknek a fogyasztóig megtett útját ellátási láncnak nevezzük.

Az ellátási lánc tehát

- a termék elkészítéséhez szükséges nyersanyagok, alapanyagok kitermelésétől és legyártásától a késztermékeknek a végfelhasználókhöz, vagyis a fogyasztókhoz történő kiszállításáig tart, továbbá
- magába foglalja a termékhez kapcsolódó különböző szolgáltatásokat is (ilyenek például a javítás, vagy csere).

A kiterjesztett ellátási lánc nem áll meg a fogyasztónál, hanem kibővül olyan további szolgáltatásokkal is, mint a hulladékkezelés, vagy az újrahasznosítás.

Rövid vagy hosszú

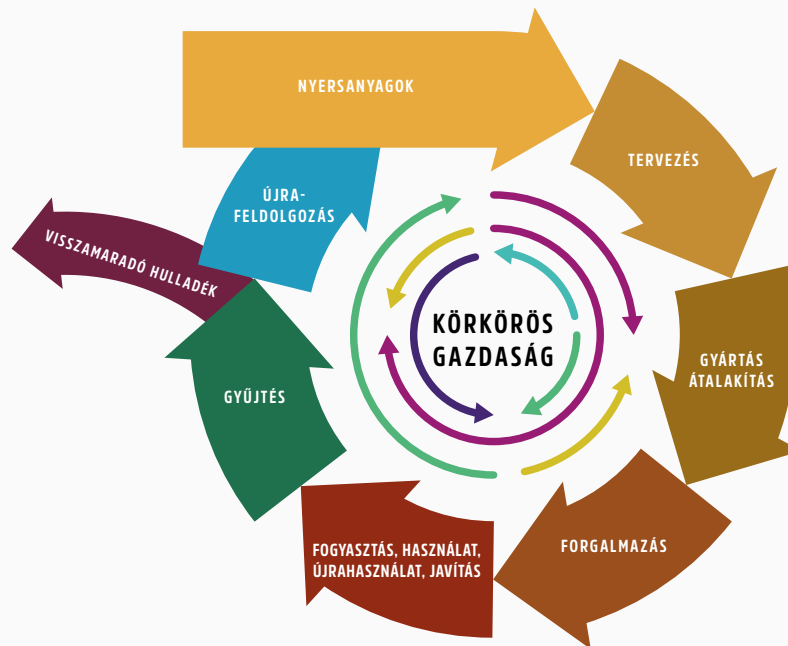
Az ellátási lánc lehet rövid és átlátható, de akár hosszú és átláthatatlan is.

Rövid ellátási láncról beszélünk, ha például egy méretre, egyedileg készült ruhadarab készítőjétől közvetlenül vásárolunk ruhát, és ő közeli forrásból szerzi be az alapanyagot. Hosszú ellátási lánc esetében előfordulhat az is, hogy egy ruházati terméket a ruházati cég a világ másik végén, például egy délkelet-ázsiai országban varrat meg. Akár többszáz, több ezer ruházati üzem is dolgozhat egy-egy nagy ruházati márkának. Míg a divatmárkák székhelyei a fejlett országokban vannak, addig maga a gyártás a fejlődő országokban történik, ahol olcsóbb a munkaerő. Az élömunika-igényes gyártási műveletek révén pedig ily módon a fejlődő országok bekapcsolódhatnak a nemzetközi kereskedelemben.

A **lineáris** gazdaságban természeti erőforrásokat, **elsődleges nyersanyagot használnak fel**, abból energia felhasználásával terméket gyártanak. Azt eladják, használják, majd hulladékként végzi. Minden gyártási folyamatnál fontos az energia- és nyersanyaghatékonyság: ez azt jelenti, hogy a lehető legkevesebb felhasználásával készítjük a lehető legtöbbet, pazarlás nélkül.

Ezzel szemben a **körforgásos gazdaság célja, hogy minden megújuló anyag egy zárt körben keringessen.** Így a lehető legkevesebb, új nyersanyagra van szükség, hiszen az erőforrásaink végesek. Ennek fontos része a környezetbarát terméktervezés (vagy más néven ökodizájn), amely során a termékeket már az életciklusuk további szakaszait szem előtt tartva úgy tervezik meg, hogy lehetőleg minél tartósabbak, javíthatóak, újrahasználhatóak, illetve hulladékká válásukat követően másodlagos nyersanyagként hasznosíthatók legyenek, és a lehető legkevesebb anyagból váljon csak valóban hulladék.

A RUHÁZATI IPAR ELLÁTÁSI LÁNCÁNAK SZEREPLŐI

A ruházati ipar ellátási láncának szereplői kölcsönösen függenek egymástól, és hatnak is egymásra.

Például:

- az alapanyagokat előállító gazdák, a farmerek,
- az egyetemek és a kutatóközpontok munkatársai, akik hosszas munkával új alapanyagokat fejlesztenek ki,
- a szövődék-fonodák, illetve az alapanyaggyártás megannyi szereplője indítja el egy textilipari alapanyag életútját. A divatmárka, és az ott dolgozó divattervező, valamint a szakmai csapat (a mintavarrókon és a modellezőkön keresztül a ruhaipari technikusokig, akik egy-egy ruhadarab gyárthatóságát készítik elő) „álmodja meg” a terméket, amit aztán a ruházati üzemekben kiviteleznek.

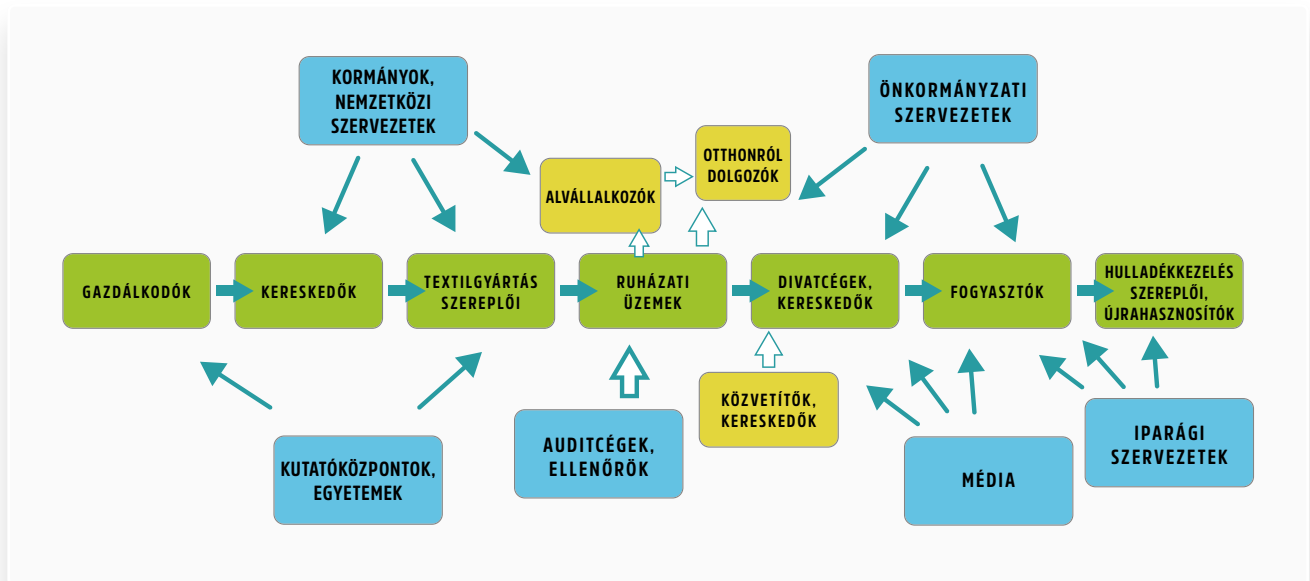
A ruházati üzemek kiszervezhetik a munka egy részét alvállalkozóknak, akik lehetnek nagy varrodák vagy kis műhelyekben dolgozó egyéni vállalkozók.

Az értékesítést pedig egy másik nagy csoport, a kereskedelem közreműködői alkotják.

Az értékesítési lánc valamennyi szereplőjére hatással van

- a kormányok gazdaságpolitikája,
- a különböző hazai és nemzetközi szervezetek,
- a média képviselői,
- a nem-kormányzati (civil) szervezetek,
- az ellenőrzést végző auditorok és
- maguk a fogyasztók is.

EGY RUHADARAB ÉLETRAJZA

Egy ruhadarab életciklusa a papíron kezdődik: a termék **megtervezése** után következik a **gyártástervezés**. Ennek során elkészülnek a (sorozat)gyártáshoz szükséges **műszaki dokumentumok**, így például műszaki rajzok, metszetrajzok, felfektetési rajz, majd a terméket **szériázzák**, hogy több méretben is gyártható legyen, valamint **kiválasztják** a legmegfelelőbb **alapanyagokat** és **kellékeket**.

Látható, hogy már a tervezés folyamatában kiderül, hogy a termék milyen környezeti és társadalmi hatással rendelkezik, meddig lesz hordható, mennyire és hogyan javítható, és mit is lehet kezdeni vele, ha már nem hordják.

Már a tervezésnél

A **zero waste tervezés** során például a divattervező úgy tervez a ruhadarabot az alapanyagból szabászati hulladék nélkül lehessen kialakítani.

A **moduláris tervezés** során azt a szempontot tartja szem előtt a tervező, hogy a ruhadarab különböző elemei, alkatrészei könnyen cserélhetőek, javíthatóak legyenek.

Az **átalakítható tervezésnél** a ruhadarabok azzal a céllal születnek meg, hogy például a hosszúságuk és bőségük változtatható legyen, vagy akár átalakítható legyen a ruhadarab, így több viselési lehetőséget rejt magában.

A ruhadarabok tervezői pedig a digitalizáció vívmányait is segítségül hívhatják. Így például a **számítógépes tervezés** során már a képernyőn össze tudják akár állítani háromdimenzióban a ruhadarabot, hogy az a legkevesebb gyártási, szabászati hulladékkal jérjon, és így a mintadarab varrására sincs feltétlenül szükség.

3D nyomtatóval elkészített ruha

A digitális nyomás segítségével pedig célzottan az adott, virtuális terítékrajzon szereplő alkatrészekre nyomnak mintát, így kevesebb festékanyagot használnak a textilnyomási folyamathoz.

TUJTAD?

Régebben a férfingeknél bevett gyakorlat volt, hogy a gallért levették és cserélték, ha az már kikopott vagy bekoszolódt.

AZ ALAPANYAGOK ÉS A FENNTARTHATÓSÁG

A ruházati termékek többnyire természetes vagy mesterséges alapanyagból, szálasanyagból készülnek. A ruházati iparban használt természetes szálasanyagok szerves, illetve növényi vagy állati eredetűek.

A leggyakoribb természetes, növényi és állati eredetű szálasalapanyagok:

- magszál (pamut)
- szőrök (gyapjú, mohair, alpaka, kasmír, teve- és lámaszőr)
- selyem (hernyó-, pókselyem)
- hánccsrostok (kender, len, juta, bambusz)

Természetes, állati eredetű, ám nem szálasanyag még a bőr, amit a cipőipar mellett a ruházati iparban is használnak. Legtöbbször ez marha, kecske vagy juhbőr, és valójában az élelmiszeriparon belüli húsipar mellékterméke. Emellett ruházati és bőrtermékek készülhetnek még egzotikus állatok bőréből is. Ilyenek például a krokodil, a kígyó, a gyík vagy a strucc.

Honnan érkeznek az alapanyagok?

- A ruházati alapanyagokat főként a textilipar adja,
- a növényi eredetű szálasanyagok legtöbbször a növénytermesztési szektorból, míg
- az állati eredetűek az állattenyésztésből kerülnek be.

Miből van?

Minden – az Európai Unióban forgalmazott textil- és ruházati terméknél – kötelező feltüntetni az alapanyag összetételét, több különböző szálasanyag esetében csökkenő sorrendben (például 80% viszkóz, 20% poliészter).

Milyen bőr a vegán bőr?

Míg a pamut és a selyem megnevezését a jogszabály pontosan leírja, addig a bőr esetében ez egyelőre nincs így. Ezért számos divatcég használja a „vegán bőr” elnevezést: a nem állati eredetű, ám a valódi bőrre hasonlító helyettesítő anyag azonban készülhet szintetikus eredetű műbőrből és különböző műanyagokkal kevert növényi eredetű anyagokból is (például csinálnak már bőrt helyettesítő anyagot alma-, citrus-, vagy ananászhejből, papírból és barkából is), ez pedig megtéveszti a vásárlókat.

Nem véletlen, hogy a vállalatok a gyártás egy részét a fejlődő országokba viszik, hiszen ott sokszor nem olyan szigorúak a környezetvédelmi előírások, mint például az Európai Unióban.

TUDTAD?

Vegán kaktuszbőr

A leggyakoribb mesterséges alapanyagok (vegyi szálak):

- természetes alapú
- szénhidrát alapú (viszkóz, lyocell, acetát)
- kaucsuk alapú (gumi)
- vegyipari eljárással létrehozott szintetikus anyagok (poliészter, poliamid, polipropilén, poliuretán)

Vegán kaktuszbőr

Nem véletlen, hogy a vállalatok a gyártás egy részét a fejlődő országokba viszik, hiszen ott sokszor nem olyan szigorúak a környezetvédelmi előírások, mint például az Európai Unióban.

Mi a baj a szálanyagokkal?

A ruházati iparban használt szintetikus szálanyagok alapanyagát a műanyagipar adja, a műanyag pedig kőolajszármazék. Ez egy nem megújuló fosszilis energiaforrás, amelynek az alkalmazása jelentősen hozzájárul a klímaváltozáshoz. Az így készült anyagokból a mosásukkor a mechanikai súrlódás, valamint a kémiai hatás következtében mikroműanyagok kerülnek a szennyvízbe.

Mit nevezünk mikroműanyagoknak?

Mikroműanyagnak vagy mikroplasztiknak nevezzük a műanyagból készült termékekről letöredező, az anyag bomlása során keletkező apró műanyagdarabkákat. Ezt több minden okozhatja: előregedhet az anyag, aminek következtében megváltozik az anyagban lévő kötés és bomlásnak indul, a napsugarak okozta ultravioleta-sugárzás, valamint kémiai és fizikai hatás, ilyen például a mosás is. Ezek a plasztikdarabkák aztán mikroműanyag-szennyezés formájában bekerülnek a talajba, a vizekbe, az esőbe vagy a levegőbe, és ezen keresztül a növények, állatok és az emberek szervezetébe is.

FONTOS!

Hogyan választják ki az alapanyagot?

Egy alapanyag kiválasztásánál számos szempontot figyelembe kell venni. Ilyen

- maga az ár,
- a kívánt minőség,
- az anyag tulajdonságai és
- megjelenésére vonatkozó szempontok (például rugalmasság, szakítószilárdság, légáteresztő képesség, fényes felület, stb.), és
- annak kezelhetősége, tisztíthatósága,
- más anyagokkal való kombinálhatósága egy terméken belül.

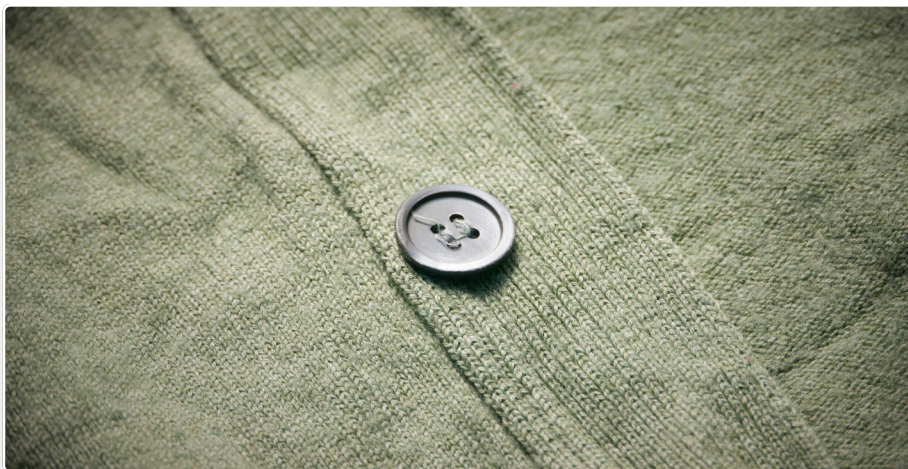
Egy-egy ruházati terméknél gyakran keverik a különböző (természetes és mesterséges eredetű) anyagokat.

Hogy miért?

Előnye:

Olcsobbá tehető a termék, ha szintetikussal keverik a természetes szálát, mert bizonyos tulajdonságokat tudnak így kölcsönözni az anyagnak. Például kevésbé pillingeseedik egy poliamiddal kevert gyapjúból kötött pulóver. Rugalmasabbá válik, nem könnyen szakad vagy megy össze, vagy kevésbé gyűrődik.

Hátránya:

A hátránya ennek a gyakorlatnak azonban az, hogy miután már nem használják az adott ruhadarabot, a kevert szálak az újrahasznosítást is megnehezítik.

Mit ad a természet?

Mint minden szakma és iparág, a ruházati ipar is használ ökoszisztéma-szolgáltatásokat. Ilyenek például a gyapottermesztéshez használt talaj, vagy a növénytermesztés- és az állattenyésztés erőforrásai vagy a növényi eredetű szálak és állati szőrök.

A gyártás hatása környezetre és az emberi közösségekre

A textilipar jelentős környezetterheléssel jár. A természetes eredetű, természetes anyagokkal kezelt kelmék például biológiai úton lebomlóak, eközben nem szennyezik a környezetet. A pamut alapanyagát adó gyapottermesztésnek viszont víz-, rovarirtószer- és vegyianyagigénye van. Ezen a területen gyakori a kényszer-, illetve gyerekmunka is.

**Gyerekmunka a gyapotföldön.
Ezek a gyerekek nem járnak iskolába.
A kép Törökországban készült.**

Talaj- és vízigény

A mezőgazdaságból származó textilipari alapanyagok jelentős föld- és vízhasználattal járnak, de gyakran a vegyi anyag-szükséglet – mint a műtrágya – szennyezi a környezetet. A bambusznak például nem sok vízre, ezzel szemben sok vegyi anyagra van szüksége ahhoz, hogy igazán finom, ruházati szövet készülhessen belőle. A textilipar jelentős vízigénye hozzájárul a vízhiányhoz, a textilüzemekből az élővizekbe engedett, nem megfelelően kezelt, például festékanyagokat tartalmazó szennyvíz pedig a vízszennyezéshez.

A Fashion Revolution szervezet egyik alapítója, Orsola de Castro mondta, hogy állítólag Kínában van egy olyan vicc, hogy ha meg akarsz tudni az aktuális szezon divatszínét, csak rá kell nézned a folyókra. Kínában készül a legtöbb textil, és a helyi textilipar a vízszennyezéshez is jelentősen hozzájárult. 2020-ban pedig több, mint 230 textilüzemet záratott be a bangladesi bíróság amiatt, mert a szennyvizüket a Buriganga folyóba engedték. A Közép-ázsiai Aral-tó kiszáradásáért pedig a környékbeli gyapottermesztést teszik felelőssé.

TUDDAD?

Súlyos szennyezés a kínai Taihu-tóban

Alapanyagok a növénytermesztésből

Átlagban egy fehér pamutpóló legyártásához 2700, míg egy farmernadrágéhoz több mint 7000 liter vízre van szükség. Ezek az adatok aszerint változnak, hogy

- milyen az éghajlat
- milyen a technológia: hogyan öntöznek és használnak-e vegyi anyagokat, vagy például organikus módon termesztenek;
- a gyártás megújuló energiaforrásokkal működik-e,
- milyen módon kezelik a szennyvizet.

A kelet-londoni szennyvíztisztító telep légifelvétele.

Alapanyagok az állattenyésztésből

Az állati szőrök esetében az állatok tartásának környezeti hatásával is számolnunk kell így

- a legeltetés okozta talajerózióval,
- a földhasználattal, valamint
- az állatok emésztéséből eredeztethető üvegházhatásúgáz-kibocsátással.

A viszkógyártás felhasznál szerves eredetű növényi maradványokat, ám az eljárás vegyi anyagai (így a szódium-hidroxid és a karbondiszulfid) veszélyeztethetik a dolgozók egészségét.

Vagy a poliészter minőségromlás nélkül újrahasznosítható, de energia- és vegyi-anyag-igénye káros hatással van az egészségre. Ezen túl az újrahasznosított poliészter is mikroműanyag-szennyezéssel jár.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a textiliparban több ezer különböző vegyi anyagot használnak a textíliák festéséhez és különböző felületkezelő eljárásokhoz. Ezek eltérő mértékben, de szennyeznek a környezetet, illetve károsak az egészségre.

Vannak olyanok, amelyek

- helyettesíthetők, például a bőr tartósításához, kikészítéséhez használt krómcserszének van növényi alternatívája, és
- vannak, amelyek egyelőre nem, például a vízlepergető hatással bíró perfluor-alkil anyagok).

A földeken használt vegyi anyagok károsítják az élővilágot is, így hozzájárulnak a biodiverzitás, azaz a biológiai sokszínűség csökkenéséhez.

Az elmúlt években egyre nagyobb szerepet játszanak az anyaginnovációk: világszerte számos kutató és textilcég dolgozik azon, hogy minél jobb tulajdonságokkal rendelkező, ám a környezetre minél kevésbé káros ruházati alapanyagokat dolgozzanak ki.

AZ ELLÁTÁSI LÁNC FŐ SZAKASZAI

Egy ruházati termék ellátási láncát – a hatásuk szempontjából – három nagy szakaszra oszthatjuk. Ezeknek mind-mind más nyers- és vegyianyag, valamint energiaigénye van, továbbá más-más környezeti és társadalmi hatással rendelkeznek, amellett, hogy szennyezést és hulladékot eredményeznek a lineáris gazdaság során.

1. GYÁRTÁSI SZAKASZ

- Alapanyag/textilgyártás
 - szál-, és fonalgártás
 - szövés, kötés, nemezelés, illetve nemszött textília készítése
 - festés, színezés és különböző felületképző eljárások
- Összeállító műveletek
 - szabás
 - varrás, összeállítás
 - befejező műveletek (szálazás, vasalás, szegélyezés, díszítés, csomagolás, stb.)

2. A RUHÁZATI/DIVATMÁRKA MŰKÖDÉSE:

- Szállítás, logisztika
- Kereskedelem/értékesítés

3. HASZNÁLAT ÉS A HASZNÁLAT VÉGE

- A termék használata (élettartam, mosás, szárítás, vasalás, tisztítás, javítás)
- A használathoz kapcsolódó szolgáltatások (javítás, (vegy)tisztítás)
- Életciklusvégi kezelés (újraértékesítés, hulladékkezelés, újrahasznosítás, újbóli használat stb.)

Ha egy termék elkészül a ruházati üzemben, még köztes szereplők is (tengeren túli kereskedőcégek és közvetítők) beléphetnek az ellátási láncba, mire az elkészült termékek eljutnak a megrendelő ruházati márkához, amelyik aztán – a saját, illetve franchise üzleteiben, különböző méretű és profilú áruházakban, diszkontláncokban, outletekben vagy online – értékesíti azokat. A fenntartható ellátási lánc menedzsmentje törekszik a lehető legkisebb károkozásra.

GYÁRTÁS

TEXTILIPAR

- * SZÁL- ÉS FONALGYÁRTÁS
- * SZÖVÉS, KÖTÉS, NEMSZÓTT TEXTÍLIA KÉSZÍTÉSE
- * FESTÉS, SZÍNEZÉS, KIKÉSZÍTÉSI, FELÜLET-KÉPZŐ ELJÁRÁSOK

RUHÁZATI IPAR

- * SZABÁS
- * ÖSSZEÁLLÍTÁS (VARRÁS)
- * BEFEJEZŐ MŰVELETEK

DIVATMÁRKA MŰKÖDÉSE

SZÁLLÍTÁS ÉS LOGISZTIKA

KERESKEDELEM ÉS ÉRTÉKESÍTÉS

HASZNÁLAT ÉS HASZNÁLAT VÉGE

HASZNÁLAT

- * MOSÁS
- * VASALÁS, SZÁRÍTÁS
- * TÁROLÁS

HASZNÁLATHOZ KAPCSOLÓDÓ SZOLGÁLTATÁSOK

- * VEGYTISZTÍTÁS
- * JAVÍTÁS

HASZNÁLATHOZ VÉGE

- * ÚJRAÉRTÉKESÍTÉS
- * HULLADÉKKEZELÉS
- * ÚJRAHASZNOSÍTÁS
- * ÚJBÓLI HASZNÁLAT

Használat után

Minél tovább viselünk egy-egy ruhadarabot, annál később ér „élete végére”, így a megfelelő kezelés (mosás, szárítás, vasalás, tárolás) és esetleg a javítás sokat hozzá tud tenni az élettartamához. Sajnos, manapság a már nem hordott ruhadarabok a hulladéklerakókba vagy a szeméttételekbe kerülnek. A hulladékpiramis vagy -hierarchia azt mutatja be, a környezet szempontjából mi a hulladékok kezelésének legkedvezőbb, illetve leginkább káros módja, és hogy a körforgásos gazdaság szempontjából mi a legjobb, illetve legrosszabb megoldás.

Az újrahasznosítás típusai:

- A **fogyasztói használat előtti** (ezek a textil- vagy ruhakészítő üzemek szabászati hulladékai), és utáni (már nem viselt termékek) darabokat mechanikai, illetve kémiai módon.
- Az **értéknövelő** újrahasznosítás (upcycling) során a feleslegessé vált anyagot legalább a korábbiánál jobb minőségű termékké hasznosítják újra (például kopott, lyukas farmer-nadrágok még ép részeiből bútorhuzatot készítenek).
- Az **újrahasznosítás** (recycling) során **ugyanolyan minőségű** termék készül (például egy poliészterpapucsból újrahasznosított poliésztertermék).
- Az **értékcsökkentő újrahasznosítás** (downcycling) során pedig **gyengébb minőségű** termék készül a nyersanyagból (például korábbi ruhadarabokból géptörlőrongyok, vagy szigetelőanyag).

Bármi is lesz a már nem hordott ruhadarabból, újbóli nyersanyagokra, energiára, és esetlegesen vegyi anyagokra van szükség. Egyelőre a ruházati termékek visszagyűjtése és újrahasznosítása egyre népszerűbb: a javítás, átalakítás, vagy átfestés, maga az értéknövelő újrahasznosítás, a (közösségi) ruhacsere, illetve gardróbvásár, kölcsönzés és bérlet, valamint a termékek újbóli értékesítése, a másodlagos piac (használt ruha).

1. Gondold végig, divattervezőként milyen alapanyagot használnál fel az alábbi kollekciók megtervezésére!

- Milyen szempontokat vennél figyelembe?
- Milyen, a lehető legfenntarthatóbb alapanyagból dolgoznál?

Kollekciók:

- fehérneműkollekció
- sportruházati kollekció
- kollekció újszülötteknek
- téli túruházat

MOST TE JÖSSZ!

2. Nézz körül otthon a saját és a családtagjait szekrényében!

- Milyen ruhadarabokat nem hordtok már, és miért?
- Alakítsd át ezeket a ruhákat, és készíts egy mini, környezetbarát kollekciót, amit azután mutass be a többieknek!

3. Kutass egy kicsit, milyen anyaginnovációkat mutattak be mostanában?

- Egy prezentáció keretében mutasd be a többieknek azt, amelyiket a legígéretesebbnek tartasz!
- Tervezz ennek az anyagnak a felhasználásával egy ötdarabos kollekciót!

4. Egyre több vállalkozás indul, amelyek az értéknövelő újrahasznosításon alapszik.

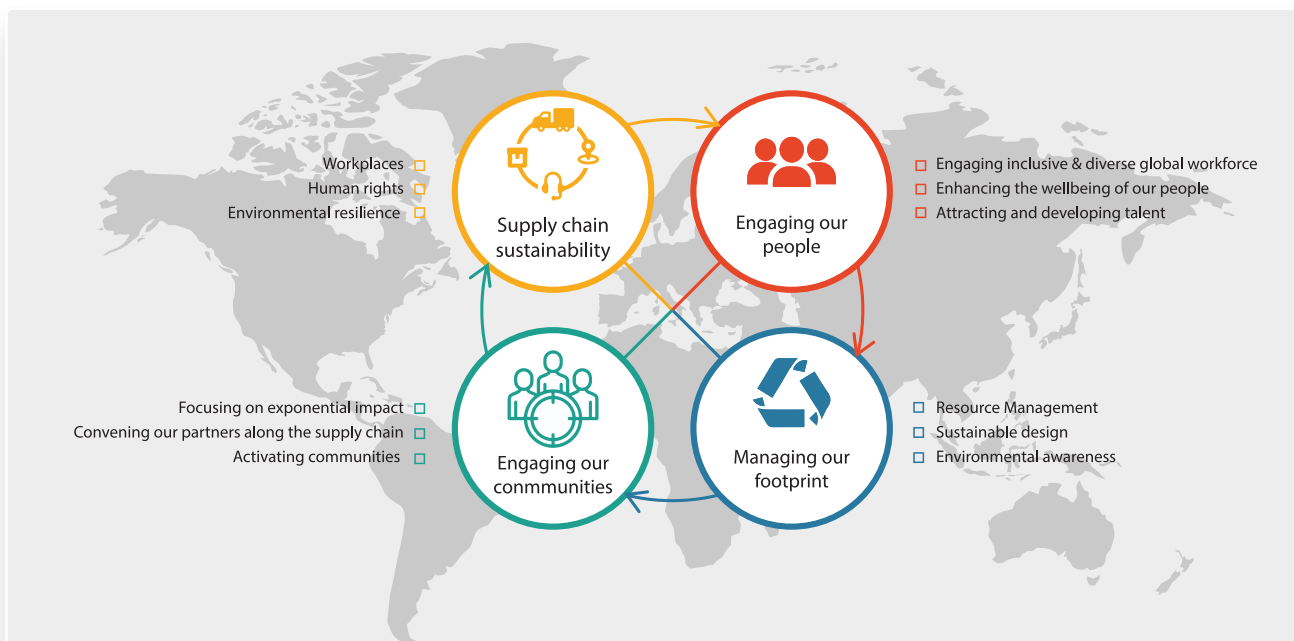
Gyűjts össze legalább ötöt belőlük és egy prezentáció keretében mutasd be a kedvencedet!

MOST TE JÖSSZ!**A MUNKAKÖRNYEZET**

A divatipar szerepe jelentős a foglalkoztatás terén. Az elmúlt évek során több mint duplájára nőtt a foglalkoztatottak száma a textil- és ruhaiparban. Közel 300 millió ember dolgozik az ágazatban a világon az ellátási láncán keresztül.

Magyarországnak arra kell törekednie, hogy minden gazdasági szektorban – így a divatiparban is – az iparági szereplők lehetőség szerint minél több értékláncszakaszban tevékenykedjenek és fejlődjenek, ezzel biztosítva a profitot, illetve az alkalmazottak magas bérezését.

A divat ökoszisztéma-gerince az ún. divatipari értéklánc, vagyis azon tevékenységek sorozata, amelyek folyamán a divatipari termék létrejön és eljut a végfelhasználóig.

Az Európai Unió textil-és ruházati szektora 160 ezer céget foglal magában és kb.1,5 millió embert foglalkoztat. Magyarországon hivatalosan körülbelül 33 ezer munkavállalót – közel 80%-ban nőket – foglalkoztat a textil- és ruhaipar, 6300 vállalkozásban. A fizetések döntően a minimálbér és a garantált bérminimum (köznyelvben „szakmunkás minimálbér”, középfokú, szakirányú végzettséget igénylő munkakör) körül alakulnak.

TUJTAD?

Az ágazatban zajló változásoknak komoly humánerőforrás-igényük van.

A textil- és ruhaipar szereplői számára a hosszabb távú **versenyképesség, a nemzetközi piacra lépés eszközei** lehetnek a gyártott termékeket **minősítő tanúsítványok, fenntartható gyártási folyamatok**. Mindezek figyelembevételével kiemelten fontos az iparági szereplők ismereteinek bővítése, oktatása. A divatiparban sok a teendő az etikus foglalkoztatás, megfelelő bérezés és munkakörülmények biztosítása, egy szóval a fenntarthatóság terén is.

Burmai nők cipőket varrnak egy thai landi üzembn.

Miért sürgős a munkakörülmények megváltoztatása ?

2013. április 24-én omlott össze a 8 emeletes Rana Plaza ruhagyár Bangladesben 1138 divatiparimunkás halálát okozva, akik fillérekért, rémes munkakörülmények között dolgoztak.

Hogy hasonló tragédiák ne történhessenek meg, helyi szakszervezetek és ruhaipari világcégek között létrejött a Textil-és ruhaipari dolgozók munkahelyi egészségét és biztonságát védő nemzetközi egyezmény, amelyet azóta kétszer újítottak meg. Az elmúlt években 171 világmárka írta alá, például a H&M vagy a Inditex (Zara).

Rana plaza

Jogbiztonság, de hogyan

A textil-és ruhaipari dolgozók munkahelyi egészségét és biztonságát védő nemzetközi egyezmény a szakszervezetek és vállalatok között kötött, azért, hogy a ruhagyárak beszállítói láncai valóban biztonságosak legyenek a dolgozók számára. Az egyezmény jogilag kötelező érvényű, ami kulcsfontosságú a hatékonyság szempontjából.

Az egyezmény keretrendszere a jogérvényesítés két szintjét határozza meg:

1. Ha a gyár nem orvosolja a dolgozók munkahelyi biztonsággal kapcsolatos panaszait, üzleti tevékenysége megszűnhet az egyezmény többi aláírójával.
2. A ruhacég pedig a szakszervezet számára lehetővé teszi, hogy önkényeskedés vádjával beperelje az egyezményt aláíró ruházati céget kötelességszegésért.

Az aláíró ruhacégek kötelesek betartani az egyezmény rendelkezéseit, így például a beszállítóikat kötelezniük kell arra, hogy azok részt vegyenek a gyárépületek ellenőrzésében és a szükséges javítási munkálatokban. Biztosítaniuk kell azt is, hogy beszállító cégek a gyárépületek javítását finanszírozzák.

A közös kötelezettségvállalás azt jelenti, hogy a nagy divatmárkák kollektív befolyásukat hatékonyan használják a munkahelyi biztonság növelése érdekében. Jelentős változás, hogy a program nem csak az épületek biztonságát helyezi középpontba, hanem a ruhagyári dolgozók egészségét és biztonságát is védi. A program célja a munkavállalók és helyi szakszervezetek megerősítése. Ennek érdekében tájékoztatják és oktatják őket a biztonságos és egészséges munkahelyhez való jogukról.

A programban részt vevő gyárakban az egyezmény előírja a dolgozóknak, valamint a dolgozókból és cégvezetőségből álló munkahelybiztonsági bizottságnak a munkahelyi biztonságról szóló képzést. Ezen kívül a dolgozóknak és a szakszervezeteiknek független egészségügyi és biztonsági panasztételi mechanizmust nyújt, melyen keresztül a munkavállalók a munkahelyi biztonsággal kapcsolatos panaszukat eljuttathatják a gyárvezetőségnek, és nekik kötelező kivizsgálni ezeket az eseteket.

Fiatal munkások tüntetnek a Rana Plaza áldozatainak kárpótlásáért

Ha egy gyár megtagadja az együttműködést az ellenőrzés során, vagy nem hajlandó a szükséges helyreállításokat elvégezni, a Fenntarthatósági Tanács (Sustainability Council) intézkedéseket hozhat az adott gyár ellen, például visszavonhatja a gyár kiviteli (export) engedélyét. Sőt, az egyezmény értelmében mintegy végső megoldásként akár be is zárhatják a gyárat, ami azt jelenti, hogy az egyezmény többi tagja sem szállíthat be az adott gyárból.

A nemzetközi egyezmény lehetővé teszi az országspecifikus tűzvédelmi és épületek biztonságát előíró programok fejlesztését és bevezetését. A nemzetközi egyezményre azért van szükség, hogy a nagy ruhacégek ne csak azért köteleződjenek el a gyárak biztonsága iránt, mert ez trendi, hanem azért írják alá az egyezményt, mert így elszámoltathatók lesznek, ha esetleg nem járulnának érdemben hozzá a biztonságosabb gyárak és a munkavállalók biztonságának kialakításához. A cégek elszámoltathatósága kulcskérdés a hatékony ellenőrzés, karbantartás és panaszkezelés szempontjából.

A tragédia a ruhaipari munkások kizsákmányolásának szimbólumává vált, és bár az eltelt idő hozott fejleményeket, a program sikeresnek bizonyult a tömegbalesetek megakadályozásában, de a helyzet még közel sem megoldott. Például a gyülekezés szabadsága, amely a munkavállalók összefogását, hatékonyabb érdekérvényesítést segíthetné, még korlátozottabb, mint az eset előtt. Emellett a márkák méltányos bérek kifizetésére vonatkozó ígéretei sem teljesültek, továbbra is igyekeznek lenyomni a béreket.

A divat forradalma

A Rana Plaza-ban történtek hatására alakult meg a Fashion Revolution mozgalom, amelynek alapítói a divatipar etikus és átlátható átalakítására törekcsenek. 2013 óta minden évben áprilisban rendezik meg a Fashion Revolution Week-et. A mozgalom aktivistái – köztük a magyarországi tagok – azon dolgoznak, hogy a programon keresztül felhívják a figyelmet ruháinkat készítőik életminőségére és a globális divatipar környezeti, társadalmi, gazdasági problémáira.

A 80 országban jelen lévő mozgalom célja, hogy divatipar jó érdekeket szolgáljon, jó irányba fejlődjön. Törekvésük nem a fast fashion márkák bojkottjára irányul, egyszerre szeretné felkelteni a vásárlók, a gyártók és a márkák figyelmét az ágazati problémákra. Ezzel a céllal indult 2017-ben a #whomademyclothes (#kikészítiaruháimat) mozgalom, amelyhez már több tízezer vásárló, divatmárka és gyártó csatlakozott világszerte, és egy globális párbeszéd indult el a közösségi médiában a divatipar átláthatóbbá tételéről.

A **Clean Clothes Campaign** (CCC) 1989 óta azért dolgozik, hogy a munkások alapvető jogait tiszteletben tartsák. Célja a fogyasztók tájékoztatása és mobilizálása, valamint lobbiznak a cégeknél és a kormányoknál, emellett közvetlen szolidaritási támogatást nyújtanak a jogaikért és jobb munkakörülményekért küzdő munkavállalók számára.

Fashion Revolution szlogen:
„Ki készítette a ruhám?”

A textil-és ruhaipari munkakörülmények javítása a célja az 1999-ben alapított **Fair Wear Foundation-nek (FWF)** is, ami egy európai kezdeményezés, ami Európán kívül ázsiai és afrikai termelő országokban is működik (Kína, India, Banglades és Törökország). Az FWF szakszervezetek, civil szervezetek és gazdasági egyesületek irányítása alatt ellenőrzi, hogy a több mint ötven tagvállalata a termelés minden fázisában betartja-e az FWF munkaügyi szabályzatát.

Az FWF alapja az ENSZ keretén belül működő **Nemzetközi Munkaügyi Szervezet** (International Labour Organization – ILO) alapelvei:

1. a munkavállalók nem kényszeríthetők a munkára (beleértve a közmunkásokat és elítélteket);
2. esélyegyenlőség és mentesség a diszkriminációtól;
3. gyermekmunkások nem alkalmazhatók;
4. a munkavállalók egyesüléshez való joga (szakszervezetek alakulásának biztosítása);
5. a fizetésnek el kell érnie legalább a minimálbért;
6. elfogadható munkaidő;
7. biztonságos és egészséges munkakörülmények;
8. jogszerűen szabályos munkaviszony.

🔗 MIRE VALÓ AZ ÖKOCIMKE?

Rengeteg különféle jelölés, szabvány, rövidítés van, amelyeket nehezen értünk meg, ennek ellenére mégis fontos, hogy megnézzük a címkéket vásárlás előtt. Az ilyen jelölésű termékek megvásárlásával tudjuk támogatni a fenntartható divatot, a fair trade-t, azaz a tisztességes keredelmet és a normális munkakörülmények, előnyös juttatások előteremtését.

Bemutatunk néhány címkét, amelyekkel nagy valószínűséggel ti is találkozhattatok már az üzletekben:

<p>Az Öko-Tex Standard 100 címkével rendelkező termékeket komoly teszteknek és ellenőrzéseknek vetik alá annak érdekében, hogy kiderítsék biztosan nem tartalmaznak káros anyagokat. Az ilyen védjeggyel ellátott termékek előállításakor nem használtak veszélyes anyagokat, és gyártásuk is fenntarthatóan történik. Világszerte elismert jelölés.</p>	
<p>Global Organic Textile Standard – GOTS a környezeti hatásai mellett a társadalmi és gyártási szempontokra is figyelnek az ilyen minősítéssel rendelkező vállalatok. Egyik legátfogóbb és legszigorúbb minősítés. Munkakörülményekkel kapcsolatos elvárások: a kényszermunka és a gyermekmunka tilalma, fizikai fenytés tilalma, az egyesüléshez való jog tiszteletben tartása (szakszervezet és kollektív tárgyalások), a diszkrimináció tilalma, biztonságos és higiénikus munkakörülmények, maximum 48 órás munkahét, jogszerű foglalkoztatás. Emellett méltányos bért kell fizetni a munkavállalóknak, legalább a minimálbért vagy az iparági átlagot. A kettő közül mindig azt, amelyik a munkavállalónak kedvezőbb.</p>	
<p>Cotton made in Africa (CmiA) - Ezzel a jelzéssel ellátott termékeket Afrikában, fenntartható módon termesztett gyapotból állítják elő. Nemzetközileg elismert szabvány. Szociális, gazdasági és környezeti hatásai vannak ennek a kezdeményezésnek. Az afrikai munkások megélhetését, ugyanakkor kisebb farmokat lehet támogatni ilyen termékek vásárlásával. Ha növekszik a kereslet, akkor egyre több afrikai fog a jövőben fenntartható, hatékony gyapot termesztéssel foglalkozni.</p> <p>Azok a vállalatok, akik ezt a kezdeményezést támogatják, gazdasági és mezőgazdasági képzéseket tartanak a helyieknek. Tulajdonképpen tanítják őket környezetbarát, profitábilis üzletre. Fenntartható termesztési módszerek alkalmazásával, ezek a gazdaságok kevésbé vannak kitéve a klímaváltozásnak és az árak ingadozásának.</p>	
<p>EU Ecolabel az Európai Unió tagállamainak közös ökocímkeje. Az ezzel ellátott termékek a környezetre nem annyira károsak, újrahasznosítottak, újratölthetőek, kevés erőforrás felhasználásával készültek és nem tartalmaznak káros anyagokat. Ezek a termékek kisebb mértékű terhelést jelentenek a környezetünkre.</p>	

🔗 TÖREKVÉSEK, LEHETŐSÉGEK ÉS AKADÁLYOK

Jelenleg a márkák erőfeszítéseinek és elképzeléseinek megvalósulásához szükségesek lesznek olyan jogszabályok, amelyek kiterjednek az ellátási láncokra is. Megkövetelik a vállalatoktól, hogy – többek között – tisztességes bért fizesse az alkalmazottaknak.

A környezetvédelmi programok kedvezhetnek a divatipari gyártóknak, összehangoltabbá válhatnak az üzleti és a környezetvédelmi érdekek. Az európai uniós fenntarthatósági irányelvek szerint a jövőben kötelező lesz a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer kialakítása, ami ellenállóbbá teheti az iparági szereplőket, biztos munkahelyeket, minőségi termékeket, élhető környezetet teremthet.

Fair trade

Pár éven belül az EU piacán értékesíteni kívánt textilipari termékeknek nagyrészt újrahasznosított alapanyagokból kell készülniük, veszélyes anyagoktól mentesen, úgy, hogy a gyártási folyamat az emberi és munkajogokat és a környezetvédelmi szempontokat is tiszteletben tartja. A környezetvédelmi intézkedések hatására javulni fog a vállalatok elszámoltathatósága, nem keletkeznek egymástól eltérő normák, könnyebbé válhat a fenntartható gazdaságra való áttérés.

1. Nézz körül otthon a saját és a családtagjait szekrényében!

- Milyen és hány darab olyan címkével ellátott ruhadarabot találsz, amely támogatja a fenntartható divatot, a tisztességes üzletet, munkakörülményeket és az előnyös juttatások előteremtését?
- Fotózd le ezeket a címkéket, és mutasd be a többieknek!
- Te még milyen egyéb jogokkal, munkavállalókat érintő lehetőségekkel bővítenéd ki a textilek ökocímke jelöléseit?
- Tervezd meg saját ökocímkedet, és oszd meg a többiekkel, hogy miért pont ilyen címkét tervezte!

2. Alkossatok csapatokat, ahol a csapat egyik fele a szakszervezet, a másik fele a munkáltató érdekeit képviseli. Kezdeményezetek tárgyalásokat az etikus munkafeltételekről, bérekről stb.!

3. Gondolj a kedvenc márkádra, és nézz utána, hogy milyen tanúsítványokkal rendelkezik!

- Keress az interneten arról információkat, hogy a kedvenc márkádnak milyen a társadalmi és fenntarthatósági felelősségvállalása?
- Gyűjtsd ki a számodra legszimpatikusabb vállalatokat!
- Említsd meg, ha van olyan, amit hiányolsz a vállalatok közül.

4. Végezz kutatást a közösségi médiában arról, hogy milyen kampányok hívják fel a figyelmet az etikus munkakörnyezet kialakítására és fenntartására!

- Gyűjtsd ki ezeket a posztokat, és mutasd be a többieknek, oszd meg velük, hogy miért keltette fel az érdeklődésedet, mi az üzenete számodra!

5. Csapatokat alkotva készítsétek el a saját etikus munkakörnyezetre fókuszáló kampányotokat!

6. Képzeld el, hogy részt vehetsz egy etikus munkakörnyezetről szóló diákkonferencián!

- Melyek azok a témák, amelyek érdekében felszólalnál?
- Mely pontokon változtatnál, hogy átláthatóbbá váljon az iparág?
- Kiket hívnál meg egy ilyen konferenciára a szakmai képviselői közül és miért?

MOST TE JÖSSZ!

➔ A TERMELÉS ÉS A FOGYASZTÁS

A tömeggyártással, ami olcsó, egyszerűbb formában, konfekcióméreték szerint kínál ruhadarabokat, a vásárlók (akik megveszik) és a fogyasztók (akik ténylegesen használják) az adott terméket nem is feltétlenül tudják, hol, milyen körülmények között készülnek a ruhadarabjaik.

Gazdasági és társadalmi nyomásra a divatipar szezonalitása is átalakult: míg korábban a ruházati márkák és a divattervezők főként őszi-téli, valamint tavaszi-nyári kollekciókban gondolkodtak, beléptek az előőrszi, és a télvíz idején nyaralásra kínált cruise vagy resort kollekciók is.

A fast fashion márkák pedig már hetente dobznak piacra új kollekciókat: ezek a legnagyobb divatházak kifutón bemutatott kreációinak sokkal olcsóbb, tömeggyártott formában elérhető változatai.

Az ultra fast fashion márkák már naponta akár többezer új, különböző ruhadarabot vezetnek be a kínálatukba. Hogy miért? A divattermékek nem a szükségleteket elégítik ki: nem pusztán azért viseljük őket, hogy eltakarjuk a testünket és az óvjon minket az időjárástól, hanem igényünk van arra, hogy a legújabb trendek szerint öltözködjünk, és így a társadalom adott, áhitott csoportjához tartozzunk.

A divatipar két hatalmas problémája a fenntarthatóság szempontjából a **túltermelés** és a **túlfogyasztás**: egyfelől sokkal több cikket gyártanak a divatcégek, mint amennyit egyáltalán el tudnak adni, másfelől mi vásárlók is sokkal több divatterméket veszünk meg, mint amit viselünk és használunk. Így végső soron rengeteg hulladék keletkezik az el nem adott, és már tovább nem hordott ruházati portékákból. Ennek ellentéte a nemfogyasztás, amikor társadalmi indíttatásból tudatosan nem vásárolnak új termékeket az emberek.

Felelős fogyasztás

A fenntarthatóság elterjedésével egyre nagyobb szerepet kap a tudatos, illetve etikus, felelős fogyasztás is: egyre több ember gondolja át alaposan, milyen termékre is van valójában szüksége, olvas utána a terméket kínáló cégnek, és keres garanciákat arra, hogy a megvásárolt ruhadarab etikus módon készüljön, a lehető legkisebb környezetre gyakorolt hatással. Ezért egyre többen keresik a különböző, fenntarthatóságra vonatkozó címkéket, vagy az organikus (tehát vegyi anyagok használata nélkül készült), készült, újrahasznosított darabokat. Persze nem mindig mondják és cselekszik ugyanazt azok az emberek, akiknek fontos a fenntarthatóság: ezt nevezzük **szándék-viselkedés szakadéknak**.

A **slow fashion** is: az irányzat képviselőinek fontosak a minőségi, időtálló ruhadarabok, amelyek nem feltétlenül a legutóbbi trendeket fémjelzik és nem törekszenek arra, hogy minél több ruhadarabjuk legyen. Ez egyben egy olyan életstílus is, aminek a követői azt vallják a „kevesebb több” és csak olyan tárgyakkal veszik körbe magukat, amikre valójában szükségük van. A divatban ezt képviseli a **kapszulakollekció**, vagy kapszularagadrób is: egy kapszulakollekcióban olyan, a lehető legkevesebb számú, egymással jól kombinálható, trendektől független alapdarabok kapnak helyet, amelyek kielégítik a viselőjük (szinte) minden élethelyzetét. Ennek az ellentéte a **konsumerizmus**, vagyis a fogyasztói társadalom, aminek a tagjai minél több terméket vásárolnak.

Zöldrefestés

A fenntarthatósággal foglalkozó fogyasztók bizalmával sokszor visszaélnak a vállalatok. A **greenwashing**, vagyis zöldrefestés, vagy zöldre mosás gyakorlata az, amikor egy vállalat alapvetően környezetbarátabbnak állít be egy terméket vagy szolgáltatást annál, mint amilyen az valójában.

A használt ruha sem feltétlenül fenntartható. A legtöbb, összegyűjtött, már nem hordott ruhadarab és kiegészítő a használt ruhapiacra kerül. Mivel az elmúlt időszakban jelentősen romlott a ruhadarabok minősége, és nőtt ezek mennyisége, azok újbóli értékesítése sem jelent megoldást, és nem is jövedelmező. Azokat a rossz minőségű ruhákat, amiket már nem tudnak eladni, hatalmas bálákban a fejlődő országokba (így például Afrikába és Dél-Amerikába) küldik. A nagyon olcsó vagy ingyen adott, „nyugati” használt ruhák tönkreteszik a helyi kézművesek és kiskereskedők üzletét. A helyiek sokszor fillérekért sem tudják ezeket értékesíteni, így hatalmas hulladékhegyek formájában szennyezik a környezetet.

TUJTAD?

1. Keress rá, milyen, a divatipar fenntarthatatlanságával kapcsolatos botrányok, visszaélések voltak az elmúlt években a Rana Plaza tragédiáján kívül!

a) Ezek közül egyet mutass be a többieknek, és próbáljatok meg közösen megoldást találni arra, hogyan lehet ezeket megelőzni a jövőben!

2. Terveztetek figyelemfelhívó kampányt csoportmunkában!

a) Válasszatok egy, a ruházati ipart érintő, fenntarthatatlan gyakorlatot, ez vonatkozhat környezeti vagy társadalmi megközelítésre is!

b) Kutatómunka után foglaltok össze az ezzel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat, és terveztek ehhez plakátokat!

MOST TE JÖSSZ!

➔ OLVASS TOVÁBB, NÉZD TOVÁBB!

Kiadványok:

- Csalár Bence: A fenntartható divat kézikönyve. Boook Kiadó, Budapest, 2022
- Mengyán Eszter: Helló, slow fashion! – Környezettudatos ruhatár lépésről-lépésre. Gingko Kiadó, Budapest, 2021
- A gimnáziumok 9. (10.) osztálya számára készített Zöld Föld tankönyv, melynek első fejezete a fenntarthatóságról, rendszergondolkodásról:
- Az ENSZ tagországok, benne Magyarország által 2015-ben elfogadott Fenntartható fejlődési célok támpontul szolgálnak, hogy mi mindennek kell foglalkozni és hogyan, hogy az emberiség számára élhető jövőt biztosítsuk a Földön:
- A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia

Dokumentumfilmek:

- The True Cost (2015), rendező: Andrew Morgan
- Riverblue (2017), rendezők: Roger Williams és David McIlvrde
- Cotton Road (2015), rendező: Laura Kissel
- ReDress the Future (2021), rendező: Matthew Harmer
- Social Fabric (2017), rendező: Alex Walton
- Dead White Man's Clothes (2021), ABC News
- Unravel (2012), rendező: Meghna Gupta
- The Machinists (2010), rendezők: Hannan Majid és Richard York
- Udita (2015), rendezők: Hannan Majid és Richard York
- Slay (2022), rendező: Rebecca Cappelli
- Fashionscapes (2021), rendező: Andrew Morgan és Livia Firth
- Szakirodalom, tájékoztató anyagok a felkészüléshez
- A gimnáziumok 9-10 osztálya számára készült Fenntarthatóság kerettanterv: